

педагогізованою, тобто продуманою ним так, щоб не заподіяти дитині зла, не завдати душевного болю, не викликати почуття страху, пригнічення. Погроза повинна мати на меті добро, і воно має так чітко виявлятися, щоб дитина відчула його сама і створила компромісну ситуацію.

Отже, ми дійшли **висновку**, що найкращі вчителі не сліпо і не стихійно вибирають форму вираження вимог, а швидко та всебічно оцінюють атмосферу й індивідуальні та вікові особливості учнів, характер вчинку і його мотиви. Вибір залежить від особистісних якостей характеру самого вчителя. Якщо він володіє здатністю впливати на учнів, він не повинен зловживати категоричними формами вимог, щоб запобігти сліпому підкоренню їм.

Вибір форми вимог – справа важка і потребує творчого підходу. Найбільшого ефекту у вихованні вчитель досягає, якщо володіє всіма формами вираження вимог. Беручи до уваги конкретні обставини, ситуації, у вимозі вчителя можуть поєднуватися наказ, заборона, прохання, натяк, побажання й інші форми вимог.

Література

1. Макаренко А.С. Методика організації виховної роботи / А.С. Макаренко . – 186 с.
2. Макаренко А.С. Педагогічна поема / А.С. Макаренко. – К. : Рад. шк., 1973. – 453 с.
3. Ушинский К.Д. Педагогические идеи / К.Д. Ушинский. – М. : Знание, 1971. – 437 с.
4. Лозова В.І. Теоретичні основи виховання і навчання / В.І. Лозова, Г.В. Троцько. – Х. : ОВС, 2002. – 400 с.

ЛЕОНТЬЄВА О.Ю.

ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В ДАНІЇ

Сьогодні в Україні професійній підготовці фахівців приділяється велика увага не лише у зв'язку з її першочерговою роллю у підвищенні якості національних трудових ресурсів, а й у зв'язку з тим, що вона значно впливає на індивідуальні перспективи кожної людини в соціально-економічних умовах, що постійно змінюються. У цьому контексті зростає важливість створення відкритої системи неперервної професійної освіти, яка, ґрунтуючись на вітчизняних засадах, враховувала б світові тенденції та особливості навчання професійних кадрів. Такий підхід до підготовки фахівців у професійних закладах має два позитивних моменти:

- сприяння зростанню ефективності отримуваних знань і навичок завдяки розширенню бачення перспектив майбутньої професії на тлі світового досвіду;
- забезпечення умов для створення, розширення і поглиблення кооперації та міжнародного партнерства у сфері неперервної професійної освіти.

Неперервну освіту ми визначаємо як структурну й організаційну композицію освітньої системи (охоплення освітою всього життя людини). Неперервна освіта – це всі форми і типи освіти, які отримує особистість після завершення традиційної освіти. Це постійний процес, що складається з трьох основних етапів освіти: дитяча, юнацька і для дорослих.

Що стосується неперервної професійної освіти, то вона “охоплює етапи підготовки особистості до свідомого професійного самовизначення у дошкільний період, навчання у загальноосвітньому закладі, у позашкільній діяльності, здійснення вибору конкретної професії, професійного навчання, адаптації на виробництві, реалізації особистого потенціалу в професійній діяльності, особистих новоутворень і деформації у професійній та постпрофесійній діяльності” [3, с. 18].

Данія – одна з найбільш економічно розвинутих країн світу з ефективною системою соціального захисту населення, високим рівнем освіти та потужними демократичними традиціями. Велику роль у становленні демократичних відносин у данському суспільстві відіграє неперервна професійна освіта, яка довела свою життєздатність і ефективність та зробила значний внесок у розвиток країни. Аналіз данської системи неперервної освіти є доцільним, бо Данія перебуває у більш сприятливих соціально-економічних умовах, ніж Україна. Тому освітні тенденції у Данії не затушовані гострими соціально-економічними процесами та виявляються більш виразно.

Результати наукового аналізу свідчать, що досвід Данії щодо організації змісту, форм і методів неперервної професійної освіти у порівняльному педагогічному плані в нашій країні не вивчався. Однак значний науковий інтерес становлять порівняльно-педагогічні дослідження з окремих аспектів розвитку неперервної освіти такими науковцями, як Н.В. Абашкіна, Н.М. Бідюк, І.О. Беюл, Т.І. Вакуленко, В.Д. Давидова, Т.П. Зотова, Т.С. Кошманова, С.М. Коваленко, М.П. Лещенко, З.О. Малькова, О.М. Олейнікова, С.І. Синенко, О.Г. Савіних, О.С. Соколова, А.М. Мітіна, Л.П. Пуховська та інші.

Актуальні відомості щодо різних складових неперервної освіти містять праці Ю.С. Алфьорова, Л.І. Анциферова, Ю.К. Бабанського, В.Г. Виноградової, К. Вейла, Б.Л. Вульфсона, В.Н. Голованової, А.В. Даргинського, Р. Дейва, Е. Едварда, П. Ленгранда, Н. Ничкало, В.О. Онушкіна, О.П. Тонконової, А. Таффа, А.В. Хурторського.

Особливе значення для дослідження проблеми неперервної освіти мають праці з філософії освіти В.П. Андрущенко, Б.С. Гершунського, І.А. Зязюна, В.Г. Кременя, М.В. Кузьміна, Ф.Г. Кумбса, В.С. Лутая.

Мета статті – визначити місце освіти дорослих у системі неперервної професійної освіти в Данії.

Базовим принципом організації освітньої системи Данії є орієнтація на забезпечення на державному рівні для всіх людей реалізації права на свободу вибору типу освіти. Парадигма розподілу обов'язків освіти й виховання формується за диференційним алгоритмом від структур центральної державної влади, графств, муніципалітетів до приватних осіб і керівників освітніх і виховних установ.

Вагоме місце в організації освітньої системи належить необов'язковій факультативній дошкільній освіті, установи якої перебувають під патронатом Міністерства суспільних справ. Система дошкільних установ, що надають послідовну або вибірккову освіту, складається з установ трьох типів:

- дитячі ясла – для дітей віком до трьох років (*day nurseries – vuggestuer*);
- дитячі садки – для дітей віком від трьох до семи років (*kindergartens – brnehaver*);
- дошкільні класи – для дітей віком від п'яти до семи років (*preschool classes – brnehaverklasser*), паралельно з якими Міністерство освіти впроваджує підготовчі класи для надання можливості навчатися за програмою на рівні першого й другого класів загальноосвітньої муніципальної школи.

Актом про реформу 1994 р. визначаються структурні й цільові параметри факультативної дошкільної освіти (для дітей віком від 0 до 6–7 років), дев'ятирічної обов'язкової освіти (для учнів віком 6–7 років до 16 років) та додатково-факультативного навчання у 10 класі.

Тобто для структури освітньої системи Данії характерна не лише відсутність диференціації обов'язкового навчання у межах загальноосвітньої муніципальної школи на початкову й молодшу, а й включення до її складу необов'язкової факультативної дошкільної освіти, з одного боку, та запровадження можливості вчитися (за вибором учнів і батьків) ще один рік у 10 класі після закінчення обов'язкового дев'ятирічного навчання, з іншого боку [5, с. 19].

У Данії центральним органом керівництва народною школою є Міністерство освіти, яке встановлює конкретні цілі щодо навчання кожному предмету. Місцеві органи влади та навчальні заклади самостійно вирішують, як їх реалізувати. Школам дозволяється уточнювати рекомендовані навчальні плани та програми й розробляти власні, якщо вони відповідають тим цілям, які визначило Міністерство освіти.

Особлива увага у навчанні приділяється питанням профорієнтації. Данські педагоги вважають, що кожен учень має бути ознайомленим з питаннями зайнятості у трудовій сфері, тому що безробіття часто є результатом невміння увійти у ринок праці. У зв'язку з цим профорієнтація є обов'язковим предметом у 7–9 класах та факультативним у 10. Мета цього предмета – інформувати учнів щодо умов працевлаштування, які діють на ринку праці сьогодні допомагати усвідомлювати свої здібності та можливості відповідно до перспектив подальшого подовження освіти або отримання роботи після закінчення школи; надавати консультацію про стан здоров'я та щодо протипоказань при виборі професії. У ході вільних дискусій обговорюються проблеми комунікабельності; компетентності, самооцінки своїх здібностей; мотивів вибору та інші.

Комунікація розглядається як одне із найважливіших соціальних умінь, яке значною мірою забезпечує адаптацію випускників шкіл до сучасного суспільства. До найважливіших видів комунікації належать вміння запобігати конфліктним ситуаціям, прагнення до діалогу, з'ясування суперечностей та їх усунення, готовність до міжособистісної взаємодії, у якій суттєве значення мають правила слухання, говоріння, самоконтролю, розуміння щодо себе та партнера по спілкуванню. Особливим показником комунікабельності є вміння організувати людей та керувати ними. Зараз, коли молоді люди прагнуть досягти самостійності у праці, бажають управляти малими підприємствами, фірмами, суттєвого значення набувають стиль керівництва, вміння контролювати себе у процесі ділових контактів. Особистісні якості керівника та його манера спілкування зумовлюють успіх діяльності колективу.

В умовах ринкової економіки проблема співвідношення учнями своїх бажань та можливостей при виборі професії досить серйозна. У такій ситуації педагогу необхідно допомогти школяру в узгодженні його переважних інтересів та схильностей із вимогами тієї чи іншої професії, навчити його самостійно проектувати свою професійну кар'єру, готувати учнів до праці в умовах конкуренції. Не менш важливим є аналіз мотивації учнів щодо вибору майбутньої професії. Для підлітків та старших школярів характерним є пошук суб'єктивних обґрунтувань їх рішень. Часто можна спостерігати прагнення до завищеного стандарту життя та високої заробітної плати при відсутності зусиль щодо придбання знань та умінь. У таких випадках необхідно проводити з учнями заняття з корекції мотивів вибору професії.

У ранній юності важко самостійно отримати об'єктивну інформацію щодо змісту професій. Збирання її здійснюється за допомогою вчителя різними шляхами: ознайомлення з науково-популярною літературою, екскурсії, відвідування навчальних закладів, прослуховування радіопередач та огляд спеціальних телевізійних передач, бесіди зі спеціалістами тощо. Педагогу необхідно звертати увагу учнів на:

потреби ринку праці у вибраній спеціальності; конкретні обов'язки спеціаліста у даній сфері; умови праці; заробітну плату; перспективи професійного зростання; шляхи отримання професії. До закінчення школи учні повинні самостійно прийняти рішення щодо вибору професії, бути психологічно готовими до труднощів та намагатися їх здолати.

У школах Данії в 8–10 класах два рази на рік проводяться письмові звіти учнів про свої досягнення і отримані соціальні вміння. Індивідуальні усні консультації призначаються у випадках виникнення у старшокласників запитань або будь-яких труднощів.

Данський Закон про освіту передбачає регулярне інформування батьків про успіхи їх дитини. Два рази на рік їм видається інформація не лише про академічні досягнення, але й про соціальний розвиток школяра. Залучення сім'ї до процесу формування соціальних умінь розглядається як суттєвий фактор підготовки зростаючого покоління до життя та праці. У сім'ї складаються певні трудові традиції, форми участі дитини у побутовій господарській діяльності. Тому класний керівник має бути знайомий із батьками своїх учнів та знає їх домашнє оточення.

Класний педагог – це зазвичай вчитель данської мови, який працює з класом впродовж 10 років і виконує функцію порадирика, а також налагоджує контакти між сім'єю та школою за такими основними напрямками: обмін досвідом виховання та підвищення педагогічної культури батьків; залучення батьків до проведення бесід про професії; сприяння в організації літнього відпочинку учнів; індивідуальна робота щодо питань працевлаштування школярів [1, с. 102].

Учні, які успішно закінчили перший етап загальної середньої освіти (молодь віком 15–16 років), можуть довільно обрати подальший шлях продовження навчання у старшій середній школі. Це можуть бути заклади загальної середньої освіти, професійної підготовки, доуніверситетської підготовки, гімназії та ліцеї академічного ухилу тощо.

Різноманітними є форми реалізації навчання на цьому освітньому щаблі – часткова навчальна зайнятість у поєднанні з роботою на виробництві; дистанційна освіта, загальноосвітня підготовка у поєднанні з набуттям фахової кваліфікації, модульний спосіб організації навчання у старшій середній школі тощо. Ці та інші різновиди освітніх послуг у Данії розподіляються між різними типами шкіл. Такий варіативний, диверсифікаційний підхід до організації навчання у данській старшій школі зумовлений певною мірою історико-культурними особливостями розвитку цієї країни та її освітньої системи. Водночас данські фахівці вбачають у такому підході дієвий спосіб надання післябазовій шкільній освіті більшої гнучкості, адаптивності і, відповідно, можливості забезпечити її модернізаційний поступ в умовах сучасних динамічних спільнот. У Данії середня освіта, яка найбільш тісно пов'язується зі світом праці та є важливим етапом неперервної професійної освіти, набуває дедалі більшої ваги і престижності як чинник економічного та соціального поступу суспільства.

У зв'язку із цим на освітньому щаблі спостерігається тенденція до структурної інтеграції між загальною та професійно-технічною освітою і відповідними навчальними закладами з метою вироблення навчального плану, у якому поєднуються теорія і практика, академічна освіта і фахова підготовка школярів. Виявами цієї загальної тенденції є:

– створення нових організаційно-педагогічних систем, які підвищують можливість вільного переміщення між різноманітними освітніми та практичними, професійними галузями діяльності;

– створення нових базових програм, однакових для всіх галузей середньої і професійної освіти, розрахованих на 1–2 роки, на основі яких відбувається подальша спеціалізація у тій чи іншій галузі професійної діяльності;

– дедалі активніше залучення роботодавців до розробок навчальної програми середньої школи;

– поєднання можливостей освітньої підготовки та практичної діяльності школярів завдяки урізноманітненню навчальних курсів, інтегрованому підходу до їх викладання [2, с. 32].

Післяобов'язкова освіта молоді 16–19-річного віку у Данії може бути або підготовкою до навчання у вищому закладі, або допрофесійною та професійною підготовкою. Після закінчення гімназії або професійної школи випускники мають обрати університет або ж будь-який галузевий вищий навчальний заклад. У діяльності деяких навчальних закладів провідною є професійна підготовка дорослого населення, тобто дорослі можуть навчатися до здобуття тієї самої професійної кваліфікації, що й молодь.

Заслуговує на особливу увагу вивчення створеної в Данії системи професійного навчання дорослого населення, яка є важливою ланкою неперервної освіти в країні. Професійні навчальні заклади в Данії мають право самостійно планувати і пропонувати свої освітні послуги з навчання дорослого населення на основі вивчення попиту і потреб регіонального ринку праці. Така гнучкість у діяльності навчальних закладів дає змогу своєчасно й ефективно задовольняти попит безробітних і зайнятих в отриманні необхідних знань і вмінь, підвищенні своєї кваліфікації. Зрозуміло, що подібна організація професійного навчання дорослого населення стала можливою виключно завдяки визнанню державою важливості професійного навчання дорослого населення не лише як засобу підвищення конкурентоспроможності робочої сили, а й як неперервного процесу, що продовжується за особистим бажанням людини протягом її трудового життя.

Однією з особливостей системи професійного навчання дорослого населення в Данії є те, що вона в основному зорієнтована на довготривалі комплексні програми навчання, які дають змогу слухачам не лише отримати необхідні на ринку праці професійні компетенції, а й удосконалити наявні в них професійні уміння і навички. Досягається це завдяки комбінації в навчальному процесі елементів загальноосвітньої підготовки і професійного навчання. Кваліфікація, набута слухачами за конкретною програмою, офіційно визнається всіма соціальними партнерами і приймається ринком праці.

Слід зазначити, що в Данії програми професійного навчання для дорослих реалізуються в таких формах: курси професійного навчання; комплексні курси; курси індивідуального визначення компетентності; курси цільового призначення [4, с. 182].

Курси професійного навчання забезпечують слухачам набуття офіційно визнаної кваліфікації та розраховані в основному на зайнятих, але можливе також навчання безробітних. Термін навчання, як правило, становить від одного до трьох тижнів і не може перевищувати шести. Набута за цією формою навчання кваліфікація визнається в усій країні. Програми навчання включають блоки професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки. В окремих випадках слухачам пропонуються додаткові індивідуальні заняття з окремих предметів програми загальноосвітньої школи. Навчання організується як у заочній, так і в денній формі, де слухачі навчаються на постійній основі.

Комплексні курси призначені для навчання різних груп населення: зайнятих, безробітних, біженців, емігрантів. Для цих курсів використовуються як національні навчальні програми, так і децентралізовані програми. Навчання за національними програмами передбачає набуття слухачами офіційно визнаної кваліфікації та є складовою системи неперервного професійного навчання. Після закінчення навчання слухачі отримують сертифікати. Децентралізоване навчання організується навчальними закладами за програмами, адаптованими до потреб місцевого ринку праці. У свою чергу, розрізняють чотири типи програм комплексних курсів: звичайні централізовані програми; децентралізовані звичайні програми; спеціалізовані централізовані програми і спеціалізовані децентралізовані програми. Відмінність їх полягає у складових елементах. Наприклад, це можуть бути елементи професійно-теоретичної підготовки з набуттям практичних умінь; предмети загальноосвітньої школи за індивідуальним вибором; блоки додаткових знань і вмінь, у яких є потреба на ринку праці. Тривалість комплексних курсів становить від 6 тижнів до 18 місяців.

Мета курсів індивідуального визначення компетентності полягає в тому, щоб допомогти дорослій людині визначити свій рівень професійної кваліфікації з перспективою подальшого навчання на курсах професійного навчання або інших спеціалізованих курсах. Термін навчання – від одного до трьох тижнів залежно від рівня освіти й індивідуальних потреб кожного з учасників. Навчання в основному організовується у вигляді семінарів і передбачає професійну й освітню орієнтацію, а також набуття умінь визначити свій рівень кваліфікації, наявні професійні знання та навички в контексті обраної сфери професійної діяльності.

Курси цільового призначення зорієнтовані на задоволення потреб конкретних підприємств і мають на меті забезпечення професійної підготовки робітників під конкретні робочі місця. Завдання, як правило, полягає у підвищенні кваліфікації працюючого персоналу або безробітних, яких роботодавець готовий працевлаштувати. Завдяки цільовим курсам вирішуються проблеми, які не можуть бути повністю вирішені за допомогою комплексних курсів або курсів професійного навчання. Обов'язковою нормою в умовах цільових курсів є включення до навчальних програм від 1/3 до 1/2 змісту курсів професійного навчання, що забезпечують слухачам здобуття офіційної кваліфікації та отримання сертифікату.

Програми курсів професійного навчання дорослих мають модульну структуру та засновані на компетенціях. Адже такий підхід, як показує практика, може забезпечити підготовку висококваліфікованої робочої сили, необхідної для забезпечення конкурентоспроможності економіки, а також здатної до ефективної самореалізації у сфері праці. Важливо наголосити, що розробка й реалізація модульних програм, заснованих на компетенціях, передбачає наявність постійного зворотного зв'язку з вимогами роботодавців до вмінь і знань працівників, а це забезпечує високу якість підготовки останніх.

Модульний підхід, заснований на компетенціях, перебуває в руслі концепції навчання протягом усього життя. Його мета – підготовка висококваліфікованих фахівців, здатних адаптуватися до ситуації, що змінюється, у сфері праці, з одного боку, і продовжувати професійне зростання і освіту – з іншого. Такий підхід до навчання дає змогу створити відчуття успішності в кожного слухача, котре породжує сама організація навчально-виховного процесу, у рамках якої він сам керує своїм навчанням, що привчає його бути відповідальним за своє навчання, а в майбутньому – власний професійний та особистісний розвиток і кар'єру. Водночас такий під-

хід дає змогу оптимально поєднувати теоретичну й практичну складову навчання, інтегруючи їх. При цьому він забезпечує переосмислення місця й ролі теоретичних знань у процесі освоєння компетенцій, упорядковуючи й систематизуючи їх, що в кінцевому підсумку підвищує мотивацію учнів у їх освоєнні.

На основі дослідження професійного навчання дорослого населення для потреб ринку праці в Данії можна зробити такі висновки:

1. Професійне навчання є одним із пріоритетних напрямів державної політики зайнятості цієї країни та тісно пов'язане з розвитком ринку праці. Стратегічною метою навчання визначене задоволення суспільно-державних вимог до якості робочої сили й індивідуальних освітніх потреб дорослої людини у професійній самореалізації. Конкретні цілі навчання визначаються особливостями соціально-економічної ситуації та знаходять своє відображення у нормативно-правових документах.

2. Як важлива сфера життєдіяльності професійне навчання розглядається у контексті реалізації права кожної людини на освіту і працю та можливості навчатися упродовж усього життя.

3. У країні налагоджено дієвий механізм соціального партнерства, зокрема з таких питань: визначення та планування потреби у професійному навчанні робочої сили у професійно-кваліфікаційній структурі; виявлення необхідного рівня професійної та соціальної компетентності працівників; участі у сертифікації слухачів; забезпечення організації зворотного зв'язку та проведення постійно діючих моніторингів ефективності навчання.

4. Державні органи влади несуть відповідальність і контролюють якість освітніх послуг, що надаються дорослому населенню, сприяють розширенню їх спектра, забезпечують разом із соціальними партнерами своєчасне оновлення змісту навчання відповідно до соціально-економічних процесів, що відбуваються в державі.

5. Країна цілеспрямовано забезпечує інтеграцію національної системи професійного навчання дорослого населення у загальноосвітній європейський простір.

6. Провідна роль у професійному навчанні дорослих для ринку праці належить спеціальним навчальним закладам. Із цією метою створено розгалужену мережу. В основу відбору навчальних закладів закладено якість освітніх послуг та їх відповідність цілям навчання.

7. Професійне навчання дорослого населення здійснюється на різних за своїм призначенням курсах, що дає змогу людині не лише підвищити свій професійний рівень і конкурентоспроможність, але й професійну мобільність завдяки використанню модульних навчальних програм, заснованих на компетенціях.

Висновки. Професійна підготовка фахівців пронизує всі рівні освіти в Данії. Процес формування професійної особистості триває протягом усього життя людини. На кожному етапі він наповнюється новим змістом, новими організаційно-педагогічними формами і методами, новими потребами і відповідними підходами до інтегрування індивідуальних професійних, соціальних аспектів життєдіяльності. Чинна модель неперервної професійної освіти в Данії свідчить про наявність інноваційних підходів в управлінні та організації цієї системи. Особливе місце у неперервній професійній освіті відводиться навчанню дорослих. Завдання освіти дорослих полягають у тому, щоб надати їм можливість не лише пристосовуватися до соціокультурних змін, допомогти адаптуватися в новій ситуації, а й набувати реальної можливості і здатності впливати на ці зміни, тобто набувати мобільності, гнучкості, адаптивності і конкурентоспроможності, які потрібні впродовж усього дорослого життя.

Вважаємо, що вивчення та впровадження данського досвіду в Україні надасть громадянам можливість отримання професійної орієнтації і консультування протягом усього життя. Це сприятиме створенню відкритої системи неперервної професійної освіти, яка, ґрунтуючись на вітчизняних засадах, враховувала б світові тенденції та особливості навчання професійних кадрів.

Література

1. Гриншпун С.С. Современные тенденции развития школьного образования в Скандинавии / С.С. Гриншпун / Педагогика. – 2006. – № 8. – С. 100–106.
2. Лавриченко Н. Комплексний підхід до загальноосвітньої та професійної підготовки учнів старшого шкільного віку в країнах Західної Європи / Н. Лавриченко // Професійно-технічна освіта. – 2006. – № 4. – С. 32–35.
3. Ничкало Н. Неперервна професійна освіта як філософська та педагогічна категорія / Н. Ничкало // Неперервна професійна освіта: теорія та практика. – 2001. – Вип. 1. – С. 9–21.
4. Скульська В. Професійне навчання дорослого населення для ринку праці в Данії / В. Скульська // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2006. – № 2. – С. 181–188.
5. Weber Kirsten. Life-long Learning and Experience. – Copenhagen, 1999. – 120 p.

ЛИВАЦЬКИЙ О.В.

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВАННЯ ФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Виховання фізичних якостей учнів основної школи виступає складовою процесу фізичного виховання та спрямовано на вирішення соціально зумовлених завдань, а саме всебічний та гармонійний розвиток особистості, підвищення адаптивних можливостей організму, підготовку функціональних систем організму до умов конкретної рухової чи професійної діяльності та інше. Організаційною основою виховання фізичних якостей виступають державні тести та нормативи оцінки фізичної підготовленості населення України, які регламентують фізичне виховання на рівні інтегрованого соціального замовлення та визначають поетапність виховання фізичних якостей у віковому аспекті. Соціальна зумовленість виховання фізичних якостей спрямована на задоволення потреб суспільства у фізично підготовлених громадянах України, які мають високий рівень розвитку фізичних якостей та функціональних можливостей для забезпечення високої ефективності трудової діяльності. Особливої уваги у цьому процесі вимагає виховання фізичних якостей учнів основної школи. Дослідженнями А. Хрипкової [1] доведено, що існує три критичних періоди розвитку дітей. Перший – у віці від трьох до трьох з половиною, коли спостерігається прискорений розвиток фізичних якостей, пов'язаний з розширенням обсягу рухів. Другий від – п'яти до семи років, коли тільки зріст за один рік збільшується на 7–10 см. Змінюється повсякденний зміст рухової діяльності, пов'язаний з початком навчання в школі. Третій – критичний період – настає з початком статевого дозрівання (10–11 років). У цей період відбувається розвиток репродуктивної функції з усіма найскладнішими пубертатними перебудовами. У зв'язку з цим важливо визначити сутність та особливості формування фізичних якостей саме в учнів основної школи на уроках фізичної культури як основної форми фізичного виховання школярів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано вирішення цієї проблеми, дає підстави стверджувати, що нашій країні проблему виховання фізичних якостей досліджували такі вчені, як В. Платонов, Т. Круцевич, Б. Шиян, Л. Волков, О. Демінського та ін. Питання вікових особливостей розвитку фізичних якостей розкривають у своїх працях В. Романенко, В. Ареф'єв, Б. Ашмарін,